

Juryrapport Scriptieprijs Groninger Geschiedenis 2018

13 oktober 2018

De Scriptieprijs Groninger Geschiedenis is voor de derde keer uitgereikt. De onderscheiding is een initiatief van de Groninger Archieven en het Centrum voor Groninger Taal & Cultuur. Zij hebben hiermee twee doelstellingen voor ogen. Ten eerste willen zij stimuleren dat onderzoek wordt gedaan naar de Groninger geschiedenis en dat daarbij archiefbronnen worden gebruikt. Zij willen daarbij – als achterliggende gedachte - de boodschap overbrengen dat het werken met originele stukken niet alleen belangrijk maar ook spannend is. Het archief brengt je in direct contact met mensen die lang geleden leefden! Ten tweede biedt de scriptiewedstrijd een platform waarop onderzoekers in opleiding de resultaten van hun noeste vorsen kunnen laten zien.

Jury

De inzendingen voor de Scriptieprijs worden beoordeeld door een jury. Het dagelijks werk van elk van de juryleden is er in elk geval gedeeltelijk op gericht een breed publiek te bereiken met allerlei aspecten van geschiedenis en cultuur. De jury bestaat dit jaar uit:

- **Douwe van der Bijl**, bibliothecaris bij het Groninger Forum
- **Jona van Keulen**, hoofd Publieksactiviteiten van de Groninger Archieven
- **Pieter Sijpersma**, oud-hoofdredacteur van het Dagblad van het Noorden, tevens voorzitter van de jury
- **Jan Willem Veluwenkamp**, historicus

Criteria

De jury van de Scriptieprijs Groninger Geschiedenis hanteert bij de beoordeling van de ingezonden werkstukken een aantal criteria die een directe vertaling zijn van de doelstellingen van de initiatiefnemers. Voor de duidelijkheid worden ze hier nog eens herhaald. De ingezonden scripties zijn beoordeeld op:

1. **Leesbaarheid**: de mate waarin het verslag zonder veel voorkennis gelezen kan worden
2. Een verantwoord, origineel en aansprekend **gebruik van archiefbronnen**
3. **Aantrekkelijkheid** van benadering en/of uitwerking van het onderwerp voor een breder publiek
4. De **bijdrage** aan de geschiedenis van Groningen

Overwegingen

Onze criteria zijn goeddeels andere criteria dan de opleidingen van de deelnemers hanteren – universiteiten en hogescholen. De jury houdt er rekening mee dat de opleidingen en werkstukbegeleiders dwingende formats voor de scripties opleggen, onder meer met het oog op de controleerbaarheid van het bronnengebruik. Het is duidelijk dat deze formats de leesbaarheid niet altijd ten goede komen.

Ook als wij dat in aanmerking nemen, voldoen niet alle inzendingen in even hoge mate aan de criteria. Het Groninger gehalte van enkele werkstukken bleek te beperkt voor deze prijs. In andere zijn niet of nauwelijks archiefbronnen gebruikt. Dat is jammer, want de onderwerpskeuze is steeds fris en aantrekkelijk en de kwaliteit goed.

Genomineerden

Drie inzendingen kregen een nominatie. We noemen die in willekeurige volgorde:

Eelco Pietersma gaf zijn scriptie de zakelijke titel *De economische vorming van een agrarische regio* en scheidt duidelijkheid met de ondertitel. Het gaat hem om de ontwikkeling van de industrie en de nijverheid in Hunsingo tussen 1850 en 1911. Hij komt tot de conclusie dat zowel nijverheid als industrie onder druk stonden, enerzijds als gevolg van de depressie in de landbouw, anderzijds van de ontwikkeling van de industrie elders in het land. Dat gold bijvoorbeeld voor smeden, kuipers en wagenmakers, maar ook voor de textielsector. Alleen basale verzorgende ambachtelijke bedrijven, zoals bakkerijen en slagerijen, bleven betrekkelijk onaangetast. De grootste kracht van dit werkstuk zit in het goede gebruik van verschillende soorten archiefbronnen en de wijze waarop de auteur ze met elkaar in verband brengt.

Annejet Fransen toont haar plezier in de taal met de scriptietitel *Mitsgaders hare volheid*. Zij analyseert in haar scriptie de opvattingen die de hervormde predikanten van het Hogeland en het Oldambt tijdens het interbellum hadden over het socialisme. De belangrijkste bronnen zijn hier artikelen die predikanten schreven in confessionele periodieken. Het blijkt dat maar enkele predikanten in hun artikelen opvattingen over het socialisme formuleerden. Het algemene beeld is dat de hervormde predikanten het socialisme niet zozeer als bedreiging ervoeren, maar veeleer als een reactie op de sociale ongelijkheid waarover zij zichzelf ook zorgen maakten. Het is intrigerend dat dit er niet toe leidde dat zich op het Hogeland en in het Oldambt duidelijk ‘rode dominees’ manifesteerden – zoals dat in Friesland wel het geval was.

Barend van der Have schreef een scriptie over de opvattingen over revolutie en sociaal-democratie in de Groninger socialistische pers in de eerste helft van de jaren 1890, de jaren voor de oprichting van de SDAP, onder de titel *Heel gemakkelijk overwint men geen wereld*. Als bronnen gebruikt hij artikelen die in de Groninger socialistische tijdschriften *De Arbeider* en *De Wachter* verschenen. Deze artikelen werden in hoofdzaak geschreven door de redacteuren van beide periodieken, respectievelijk Tjerk Luitjes in Sappemeer en Johan Schaper in Groningen stad. Luitjes was de anti-parlementaire anarchist, Schaper de parlementaire revolutionair. Zij voerden de ideologische strijd zo hard dat deze ontaardde in een persoonlijk conflict – ruzie en zwartmakerij.

Winnaar

Het werkstuk over de ideologische discussie onder de Groninger socialisten voldoet volgens de jury het meest aan de gestelde criteria van de scriptiewedstrijd. De auteur plaatst een klein en op zichzelf weinig betekenisrijk debat in de brede internationale context. Het fundamentele verschil van mening over de wijze waarop de revolutie zou moeten worden gerealiseerd, zaaide eind negentiende eeuw en lang daarna verscheurende tweespalt binnen de internationale socialistische beweging. De scriptie is een mooie illustratie van de wijze waarop deze broederstrijd ook op regionaal niveau werd gevoerd. En Van der Have slaagt erin deze illustratie op grond van lokale gedrukte bronnen beknopt genoeg, op aanstekelijke wijze en in fraaie samenhang te componeren.

De jury kent de scriptieprijs Groninger Geschiedenis 2018 toe aan Barend van der Have.